

Riksdagens protokoll 2001/02:70

Fredagen den 15 februari

Kl. 9.00 – 9.45

Protokoll
2001/02:70

1 § Kompletteringsval till krigsdelegationen och utrikesutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Leif Jakobsson som ledamot i krigsdelegationen och Sven Hultström som suppleant i utrikesutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i krigsdelegationen

Leif Jakobsson (s)

suppleant i utrikesutskottet

Sven Hultström (s)

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2001/02:251

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:251 av Gunnar Hökmark (m) om inflationen

Interpellationen kommer att besvaras den 8 mars 2002.

Skälet till dröjsmålet är inbokade möten, möte med EU-nämnden och utlandsresor.

Stockholm den 13 februari 2002

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

3 § Svar på interpellation 2001/02:233 om demokrati för det nya seklet

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Harald Nordlund har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att förbättra möjligheterna för alla att delta i politiskt arbete,

vilka åtgärder jag avser att vidta för att möjliggöra för den förtroendevalde att vara medborgarnas ombud samt vilka initiativ jag avser att vidta för att politikerns roll ska förändras från att vara representant för "systemet" till att vara medborgarnas ombud. Harald Nordlund har också frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att öka möjligheterna till personval.

Med propositionen *Demokrati för det nya seklet* (prop. 2001/02:80) inleder regeringen ett långsiktigt arbete för att utveckla demokratin i vårt land. Målen är ett högre valdeltagande, fler förtroendevalda, större möjligheter till direkt deltagande och en ökad politisk jämlikhet.

Harald Nordlunds första fråga gäller initiativ för att förbättra möjligheterna för alla att delta i politiskt arbete. Jag ska peka på några av regeringens förslag på detta område.

Regeringen föreslår att en möjlighet införs för landets kommuner och landsting att ge alla som är folkbokförda rätt att väcka förslag i fullmäktige. Det är en unik reform i det avseendet att den vidgar möjligheterna för alla att delta i det politiska arbetet – även de som inte uppnått rösträttsålder. Vidare införs en möjlighet för kommuner och landsting att hålla offentliga sammanträden med fullmäktigeberedningar. Regeringen avser också att utreda frågan om hur folkinitiativet som ett led i samrådet med medborgarna kan stärkas.

En annan form av demokratiskt deltagande handlar om att engagera sig i driften av offentligt finansierade verksamheter. Som Harald Nordlund själv pekar på föreslår regeringen förbättrade möjligheter till brukarinflytande genom att självförvaltningsorgan ska kunna ges vidgade befogenheter. Medborgarnas möjlighet till insyn i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs på entreprenad ska säkerställas. Detsamma gäller insynen i friskolor.

Parallellt med dessa olika former för medborgerligt deltagande i de politiska processerna lyfter vi givetvis också fram det politiska förtroendeuppdraget. Här vill jag anknyta till Harald Nordlunds andra och tredje fråga om de förtroendevalda som medborgarnas ombud.

Regeringen föreslår att villkoren för förtroendevalda förbättras. Detta är, i motsats till vad Harald Nordlund hävdar, i allra högsta grad en fråga för riksdagen eftersom villkoren regleras i lagstiftning. Det handlar bl.a. om rätt till ledighet, rätt till skälig ekonomisk ersättning och rätt att behålla ett förtroendeuppdrag även om man flyttar. Detta möjliggör för fler människor att ta ett förtroendeuppdrag och därigenom att delta i det politiska arbetet. Det förutsätter givetvis att också de politiska partierna tar sitt ansvar för att åstadkomma större spridning av uppdragen. Med fler förtroendevalda och bättre spridning av uppdragen ökar kontaktytorna mellan förtroendevalda och medborgare. Den förändrade politikerroll som Harald Nordlund efterlyser åstadkommer vi, enligt min uppfattning, just genom att möjliggöra för fler att faktiskt pröva på att vara politiker. När alla människor i en kommun har någon bekant, granne eller släkting som är förtroendevald minskar avståndet mellan politiken och medborgarna. När de förtroendevalda aktivt tar kontakt med medborgarna och är öppna för dialog och diskussion, t.ex. via Internet, blir deras roll som ombud och företrädare för medborgarna tydligare.

Harald Nordlunds sista fråga gäller personval. Regeringen anser att personvalssystemet bör stödjas så att intentionerna bakom det uppfylls och dess potential bättre utnyttjas. Enligt den utvärdering som gjorts av

1998 års val uppfattar en övervägande del av väljarna det positivt att ha möjligheten att påverka vilka som ska representera dem. Framför allt de yngre väljarna är positiva, och reformen har också visat sig ha en positiv inverkan på annars icke politiskt aktiva. I utvärderingen konstateras emellertid också att personvalets genomslag i de största valkretsarna var påtagligt lågt och att personvalssystemet på grund av detta kan sägas lida av en demokratisk obalans som det är viktigt att åtgärda. Mot denna bakgrund har regeringen givit 1999 års författningsutredning i uppdrag att överväga om de tre största valkretsarna bör minskas. Jag vill i detta sammanhang också nämna att Valmyndigheten har i uppgift att informera väljarna om valförfarandet, däribland personvalssystemet.

Avslutningsvis vill jag säga att jag delar Harald Nordlunds uppfattning att de politiska partierna bär ett stort ansvar när det gäller att värna och fördjupa demokratin, liksom att ansvaret för många av de frågor som jag nu berört ligger på kommunal nivå. Detta fräntar emellertid inte regering och riksdag ansvaret för att lägga fast en övergripande strategi för hur vi ska värna och fördjupa demokratin i vårt land på lång sikt. I propositionen *Demokrati för det nya seklet* redovisar regeringen en sådan strategi tillsammans med en rad konkreta reformer i syfte att förbättra demokratins funktionssätt. Propositionen är den första i sitt slag, men sannolikt inte den sista.

Anf. 2 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag påstår att det politiska systemet och de politiska partierna befinner sig i en kris. Kris är ett starkt ord, men jag tycker att problemen är så stora att vi kan tala om en kris.

Jag vill fråga demokratiministern: Delar ministern min uppfattning att vi befinner oss i en krissituation när det gäller politiken och demokratin?

Partierna har ett stort ansvar, javisst, men bland de mest förändringsobenägna, som jag menar att vi har i samhället i dag, är de politiska partierna och det politiska systemet. Politiska partier arbetar på samma sätt som de alltid har gjort och organiserar sig på samma sätt som de alltid har gjort. Och det politiska systemet i övrigt är inte förändrat, även om vi ser långt tillbaka i tiden.

Resonemanget om fler förtroendevalda – visst, det ökar kontaktytan. Men om vi dubblar antalet förtroendevalda ute i kommunerna och stänger in även dem i sammanträdesrum blir det inte mycket av kontakt. Det krävs med andra ord förändrade förutsättningar också för att vi ska kunna tala om ökade kontakter mellan politiker och medborgare. Det är häri det ligger.

Den medborgare i en kommun som känner en politiker fogar inte in den politikern i gruppen politiker som man talar lite föraktfullt om, utan det är Johansson, Andersson eller vad vederbörande heter. Men det är den diffusa gruppen politiker som man tycker illa om och inte tar kontakt med.

Visst, kontaktytorna behöver öka, men då måste förutsättningarna förändras. Hur ska det då ske? Jag menar att i den redovisning som jag har fått som svar på mina frågor finns egentligen inte någonting annat konkret än att medborgarna ska ges möjlighet att väcka förslag i fullmäktige och att fullmäktige ska svara inom ett år på medborgarnas förslag.

Det är tunt, för tunt. Vi kommer inte att förändra situationen med de åtgärder som här föreslås.

Nej, vi måste ägna mer tid åt att lyssna och föra dialog med medborgarna. Varför utvecklas inte de här tankarna mera? Hur vi ska förändra förutsättningarna?

Vi kan inte spela politikerrollen på det sätt som vi gör i dag om vi ska öka kontakterna mellan oss och medborgarna.

Vi måste utveckla personvalsreformen. Det talas i svaret på min interpellation om personvalsreformen, men ingenting konkret sägs om hur man ska utveckla den så att det blir ett verkligt personval. Väldigt lite talas det också om hur vi ska förändra, förbättra, medborgarens deltagande i den demokratiska processen. Det sägs att man ska ges möjligheter att delta i driften av offentligt finansierad verksamhet. Hur ska det gå till? Är demokratiministern beredd att diskutera att medborgarna får tillsätta styrelser för utförandet av kommunal service, att vi skiljer på politiken och utförandet?

Anf. 3 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Harald Nordlund tecknar en mycket dystert bild av partiernas och det politiska systemets situation i Sverige. Så frågar han mig om jag håller med honom om bilden av att partierna är i kris och att också demokratin är i kris. Jag skulle vilja svara genom att säga att visst kan man säga att partiväsendet är i kris när vi ser att det är allt färre aktiva medlemmar, att det är allt svårare för vissa partier i vissa delar av landet att besätta sina fullmäktigeposter, när vi kan se att människors tilltro till politiken, och partipolitiken i synnerhet, under en längre tid har minskat och när valdeltagandet kraftigt har minskat. 1998 års val var det med det lägsta valdeltagandet i modern tid i Sverige.

Samtidigt, Harald Nordlund, tror jag att det är viktigt att se att det som vi i dag *kanske* kan beteckna som partiernas kris, jag är inte säker på att det är riktigt så, i alla fall inte är demokratins kris. Däremot är det en allvarlig arbetssituation för de lokalt förtroendevalda, en allvarlig situation för de politiska partiernas förmåga till dialog med många och för deras förmåga till nytänkande. Det håller jag med om, och det skulle kunna bli en kris för den svenska demokratin i förlängningen om vi inte nu ser hur landet ligger, om vi inte ser de oroande tecknen och arbetar med att förändra förutsättningarna. Det håller jag med om.

Tar vi inte fasta på den här situationen och de orostecken som finns nu och förändrar förutsättningarna för partierna och för lokalt förtroendevalda kan det så småningom också bli en kris för människors tilltro till demokratin i vårt land. Men där är vi gudskelov inte än.

Jag skulle också vilja säga att tittar vi på de politiska partiernas situation i dag, partipolitikens situation, måste vi ändå se att det har hänt någonting, Harald Nordlund. Vi är fortfarande en halv miljon människor i det här landet som är medlemmar i de politiska partierna. Det finns ingen annan rörelse som fångar upp så många människors samhällsengagemang och intresse. De politiska partierna är fortfarande de facto en stor kraft för förändring av det svenska samhället om man tar vara på de möjligheter som bjuds.

En annan viktig sak är att jag skulle vilja påstå att jag under den tid då jag har haft förmånen att få arbeta med och ansvara för demokratifrå-

gor i regeringen har kunnat se en attitydförändring gentemot politik och gentemot politiker. År 1998, vågar jag påstå, var situationen faktiskt dystrare än vad den är i dag. Attityden gentemot politik och gentemot enstaka politiker både i massmedierna och bland folk i allmänhet uppfattar jag som betydligt mer dystert och grå då än vad den är i dag.

Delvis kan detta vara en subjektiv uppfattning, och det är mycket möjligt att den är felaktig, men delvis är det också så att vi i dag har ett antal undersökningar som stöder min bild och som vi inte hade för några år sedan. Vi har forskarna vid SOM-institutet i Göteborg som har kunnat konstatera att människors tilltro till partipolitik har ökat markant, inte bara till politik i allmänhet utan till partipolitik. Vi har också ett antal undersökningar som kan visa på att unga människors intresse för partipolitik har ökat på sistone.

Det är ännu för tidigt att säga om dessa siffror innebär ett trendbrott, men det är i alla fall något som är oerhört glädjande.

Anf. 4 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Min avsikt är inte att teckna en onödigt dystert bild, men jag tycker att bilden *är* mörk. Faktum är att även om undersökningar visar att tilltron till politiker skulle vara bättre nu än exempelvis 1998 tror jag att det handlar mindre om att man nu skulle vara mer benägen att ansluta sig till politiska partier och delta i politiska möten. Det finns ingenting som tyder på att den benägenheten har ökat.

Jag tror att den här förändrade attityden, som inte är tydlig men som finns, har att göra med att politikerskandalerna de allra senaste åren har varit något färre och något mindre. Men i fråga om tilltron till att via de politiska partierna och det politiska systemet kunna göra sin röst hörd och påverka har det inte skett någon förändring. Det är det som gör att jag tecknar en så dystert bild.

Jag talar ofta med skolungdomar. Jag är ofta ute i gymnasierna och för den här diskussionen. Jag frågar ofta: Varför är ni inte beredda att engagera er politiskt? Jag får svar som att det är ingen idé, det är så trögt. Det är den typen av synpunkter; jag är inte beredd att köpa hela paketet. Då är det naturligtvis partiernas ansvar att fundera över hur man kan anpassa den politiska organisationen, arbetssättet, till de här förändrade förväntningarna från unga människor. Där är vi dåliga. Det är vårt ansvar att förändra det. Det måste vi göra.

Vi har ett ansvar från Sveriges riksdag för att förändra förutsättningarna. Jag vill återkomma till detta med förutsättningarna när det gäller deltagande i utförandet av exempelvis kommunal service. Är demokrati-ministern beredd att medverka till att man kan tillsätta styrelser för att ta ansvar för drift av exempelvis barnomsorg, tillsätta detta med medborgarna direkt. Politiken handlar om att bestämma om pengar, kvalitet och kvantitet och om att följa upp och utkräva ansvar, men utförandet kan mycket väl ske av medborgare, och ansvaret kan tas av medborgarna direkt.

Jag hade velat se den typen av resonemang i de här sammanhangen, men de finns knappast. De finns bara i kanten och väldigt ytligt men inte genomgående. Det är den här typen av förändringar som måste till, tror jag. Får medborgarna de här möjligheterna ökar också intresset för att vara med i politiken, och den vägen kanske man kommer att känna att

Prot. 2001/02:70
15 februari

Svar på
interpellationer

man vill ansluta sig till ett politiskt parti. Det är den typen av grepp som nu måste till för att vi ska få en önskad förändring.

Anf. 5 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jo, det är precis människors benägenhet att delta i politiskt arbete som jag tycker att vi måste vara varsamma med hur vi handskas med. Om Harald Nordlund har haft möjlighet att ta del av Kommundemokratikommitténs betänkande i den här delen, det som ligger som ett av underlagen till demokratipropositionen, tycker jag att man måste förvånas över det faktum som där visar sig, nämligen att det finns en enorm potential av människor i alla åldrar med många olika erfarenheter som faktiskt säger på en direkt fråga: Jo, jag är visst beredd att engagera mig partipolitiskt. Jag är beredd att ta ett förtroendeuppdrag. Det finns en enorm outnyttjad potential som partierna i dag aldrig använder sig av.

Det är människor som vi borde ta hand om inom ramen för de politiska partierna, människor som borde få frågan om de vill vara med och ta ansvar och vill dela med sig av sina kunskaper. Problemet, Harald Nordlund, är att de inte får frågan. Man kan kanske säga att det är lite grann av partipolitikens moment 22-situation. Ju färre som är aktiva lokalt i de politiska partierna, desto tyngre blir deras arbetsbörda, och desto mindre klarar de av att befinna sig ute i skolorna, i arbetsplatsernas fikarum, i bostadsområdenas föreningslokaler och i idrottsföreningarnas omklädningsrum och ställa just den här frågan till de engagerade människor som faktiskt finns.

Vi måste bli fler som deltar i det lokala demokratiska arbetet. Den potentialen finns. Vi lyckas inte åstadkomma den förändring som faktiskt finns greppbar mitt framför ögonen på oss. Det finns säkert många olika förklaringar till att vi inte lyckas med det. Men jag tror att en förklaring är att vi måste åstadkomma den förändring som jag tror att Harald Nordlund efterlyser, om jag vågar tolka vad han säger, nämligen att politiker måste se sig mindre som systemets företrädare och mer som medborgarnas företrädare och vara ute mer bland människor och prioritera det mer i det partipolitiska arbetet. Det finns naturligtvis en konflikt inbyggd mellan det och att också sitta på de nödvändiga och viktiga interna mötena och sammanträdena som är kopplade till ansvaret att övergripande leda den kommunala förvaltningen och de interna partipolitiska åtagandena. Men vi måste nog omprioritera. Vi måste prioritera mötena, kontakterna och dialogen med människor mer än vad vi har gjort om vi ska lyckas ändra på detta.

Harald Nordlund ställer en direkt fråga till mig om styrelse och brukare och om det direkta deltagandet i demokratin och om inte det är en väg för att åstadkomma och ta hand om människors engagemang bättre. Jo, jag tror det. Och just därför skriver vi en del om det i demokratipropositionen och säger att detta kan vara ett sätt att möta människors engagemang, som ofta tar sig uttryck i intresse för kanske just ett dagis eller en enstaka lokal verksamhet. Visst, det tror jag. Det finns ingen anledning för partierna att vara rädda för det enfrågeengagemang som finns och florerar och är mycket livaktigt runtom i Sverige. Tvärtom, det ska vi ta fasta på. De politiska partierna har en gång startat som engagemang i en fråga.

Men, Harald Nordlund, det är oerhört väsentligt att vi då tar hand om detta engagemang och ger det möjligheter att växa, men på ett sätt som inte underminerar det representativa systemet. Vi måste vara varsamma med hur vi gör våra vägval.

Prot. 2001/02:70
15 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 6 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag är fortfarande långt ifrån nöjd. Jag kan instämma i väldigt mycket av dessa teoretiska resonemang. Men hur ska vi komma dit? Vi måste bli fler. Och jag upprepar att vi inte åstadkommer den önskade förändringen om vi blir dubbelt så många politiker men som stängs in i utredningar och sammanträden. Kontakterna ökar inte i och med det. Vi måste förändra förutsättningarna. Hur ska vi åstadkomma det? Där har vi en uppgift att fylla. Är det självklart att vi ska sitta med i alla de sammanhang som vi i Sveriges riksdag sitter med i? Hur ska det bli möjligt för ledamöterna i Sverige riksdag att vara ute mer och träffa människor? Jo, det är naturligtvis genom att man ändrar förutsättningarna. Och det förs för lite resonemang kring detta. Det hjälper inte att vi ökar antalet förtroendevalda innan vi har förändrat detta. Först därefter får vi de effekter som demokratiministern talar om.

Jag tror att personvalet har en mycket viktig funktion i detta sammanhang. Hur ska vi kunna utveckla det? Är ministern beredd att medverka till att vi får ett personval som är ett verkligt personval, dvs. att medborgarens kryss slår direkt och påverkar vem som ska sitta i en beslutande församling? Vi är långt ifrån detta. Jag tror inte att vi ska vara rädda för detta.

Ministern lägger också in brasklappar när det gäller medborgarens direkta deltagande och ansvarstagande för driften. Varför ska vi vara rädda för att låta medborgarna direkt ta ansvaret? Det politiska ansvaret handlar ju om ekonomin, kvaliteten och kvantiteten. Där ligger ju ändå den politiska makten. Men medborgarinflytandet blir mera direkt om medborgarna får vara med. Varför ska man vara så rädd?

Anf. 7 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Harald Nordlund, vi må vara överens om mycket, men jag blir lite bestört när jag hör honom beskriva det som oviktigt att antalet förtroendevalda blir större och att vi inte skulle uppnå någon förändring om det blev fler människor som var aktiva förtroendevalda och som tog ansvaret för samhällets utveckling, för beslutsfattandet om vårt gemensamma.

Självklart ska vi inte vara instängda i sammanträdesrum eller i denna vackra sal. Självklart handlar förutsättningarna för en vital demokrati om just möten och dialoger över gränser. Det är bara på det sättet som en fördjupad demokrati kan åstadkommas.

Men Harald Nordlund ska inte degradera sin egen, andra riksdagsledamöters och kommunfullmäktigeledamöters roll. Varje enskilda politiker är viktig. Alla politiker har olika erfarenheter, kunskaper och engagemang. Varenda en av de 47 000 förtroendevalda som finns i det här landet är viktig. Om vi kan få fler förtroendevalda med erfarenheter av hur det är att vara nysvensk och att ha kommit in till Sverige, fler förtroendevalda som är äldre, fler med funktionshinder och fler som har andra erfarenheter än det som är det gängse bland de politiskt förtroendevalda i dag

så är väl det en demokratisk vinst så stor som någon? Det är viktigt med många erfarenheter företrädna bland de politiskt förtroendevalda. Och det borde också Harald Nordlund erkänna.

Jag ser fram emot en utveckling av personvalet, och jag är övertygad om att vi redan i höstens val kommer att se att det blir alltfler än tidigare som använder sig av denna möjlighet.

Jag är övertygad om att Harald Nordlund och jag kommer att få många möjligheter i framtiden att diskutera fördjupningen av den svenska demokratin.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2001/02:234 om kommunallagens bestämmelser om stöd till näringsverksamhet

Anf. 8 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Kjell Eldensjö har frågat mig om jag avser att låta göra en översyn av kommunallagen för att göra denna tydligare vad gäller kommunernas kompetensområde avseende stöd till företag.

Kommuner och landsting får enligt 2 kap. 8 § kommunallagen genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller landstinget. Med det avses exempelvis att tillhandahålla mark eller teknisk service till företag. Kommuner och landsting får tillgodose hantverkets och den mindre industrins behov av lokaler, under förutsättning att verksamheten inriktas på företagarkollektivet i allmänhet. Däremot faller individuellt anpassad lokalhållning åt enstaka företag utanför den kommunala kompetensen.

När det gäller individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får det bara lämnas om det finns synnerliga skäl. Så kan exempelvis vara fallet om kommunen vill upprätthålla en viss kommersiell servicenivå i glesbygd vad gäller t.ex. livsmedelsaffärer och bensinstationer.

När det gäller den konkreta gränsdragningen mellan vad som kan ses som stöd till enskild och generella näringslivsfrämjande åtgärder är det svårt att direkt i lag göra en så exakt definition att den utesluter alla tolkningssvårigheter i det enskilda fallet. Vad som kan ses som synnerliga skäl måste också kunna variera med hänsyn till samhällsutvecklingen. Det är i sista hand en uppgift för domstolarna att efter överklaganden tolka lagen i de enskilda fallen. Genom utvecklingen i rättspraxis klarläggs gränserna för den kommunala kompetensen. Om synnerliga skäl skulle anses föreligga i ett enskilt fall måste också Europeiska gemenskapens regler om stöd till näringslivet beaktas. Dessa innehåller ett principiellt förbud mot stöd som kan riskera att snedvrida konkurrensen på den gemensamma marknaden.

Den nuvarande övergripande regleringen av kommuners och landstings möjlighet att ge stöd till näringslivet är enligt min mening i huvudsak väl avvägd. Jag ser inget behov av att generellt vidga den kommunala kompetensen för att tillgodose enskilda företags lokalbehov.

Kommuner och landsting har naturligtvis en viktig roll att spela när det gäller att generellt bidra till goda utvecklingsvillkor för det lokala näringslivet. Regeringen har bl.a. i propositionen *En politik för tillväxt*

och livskraft i hela landet (2001/02:4), redovisat sin syn på kommuners och landstings roll i det regionala utvecklingsarbetet.

Under 1990-talet har kommuner och landsting ökat sina insatser i syfte att utveckla det lokala näringslivet, bl.a. på grund av EU-medlemskapet och Östersjösamarbetet. Det har från kommunalt håll påpekats att det finns ett behov av att få en klarare bild av den kommunala kompetensen vid genomförandet av regionala tillväxtavtal och vid deltagande i olika projekt inom ramen för EU:s strukturpolitik. Regeringen har i propositionen *Kommuner och landsting i internationell samverkan* (2000/01:42), bl.a. angett att det bör undersökas om det finns kompetensproblem i detta avseende.

Sammanfattningsvis menar jag att det kan finnas anledning att se över den kommunala kompetensen i vissa avseenden. Men jag ser inget behov av att förtydliga kommunallagens regler om stöd till enskilda företag.

Anf. 9 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Tack så mycket för svaret på interpellationen, statsrådet! I min interpellation tar jag upp en fråga som är mycket angelägen för många kommuner, nämligen hur man kan stötta näringslivet och speciellt utsatta näringar i en kommun.

Många kommuner lever med ett ständigt hot om befolkningsminskning, lägre skatter och sämre service vad gäller skolor, banker, affärer etc. Små kommuner med fler, men små, orter riskerar i ännu högre grad att bli utarmade på den här servicen. Mot den bakgrunden är det inte så konstigt att kommuner försöker göra sitt allra bästa för att se till att det näringsliv som finns kan bli kvar men också att det kommer fler företagare till kommunen just för att upprätthålla nämnda service. Också statsrådet säger i sin interpellation att det är viktigt att den kan finnas kvar.

Även om statsrådet inte gör det upplever jag att det finns ett slags gråzon som är lite svårdefinierad och som kanske också är föränderlig med tiden vad gäller den kommunala kompetensen. Många kommuner balanserar ju i dag på gränsen till det otillåtna, eller tillåtna, för att fullfölja företagsstöd – det går igenom på grund av att ingen överklagar.

Som jag tidigare nämnt är det besvärligast för små kommuner. Även om man har som generell policy att se till att det finns industritomter och man kanske också bygger hus som kan användas till företag går det kanske inte på alla små orter. När det gäller möjligheterna att lösa lokalfrågan vet man ju inte riktigt var nästa företag dyker upp eller var en företagare behöver ytterligare hus för att ha sitt företag i.

Jag tycker att det är angeläget att lagen är tydlig. Men den ska också vara sådan att kommunen kan ge företag stöd som inte hämmar konkurrensen eller är ett direkt ekonomiskt stöd, om det görs från synpunkten att man ska kunna behålla service, skola och allt sådant som man vill ha på de olika orterna.

Statsrådet säger i svaret att synnerliga skäl måste kunna variera med hänsyn till samhällsutvecklingen. Det är precis vad jag menar. Kanske skulle det då finnas skäl att se över domstolarnas tolkning och utifrån det fundera vidare över om det behöver göras ett förtydligande i lagen eller på något sätt göras förändringar. Det är detta som jag med min interpellation ville ta upp till diskussion.

Prot. 2001/02:70
15 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 10 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag tror att både Kjell Eldensjö och jag är djupt medvetna om många kommuners svårigheter men också om många kommuners gedigna arbete för att försöka underlätta för nyetableringar av företag på den lokala orten och för att stödja en positiv utveckling av den egna kommunens näringslivsklimat och, så småningom, också befolkningsstruktur.

Vi har naturligtvis all anledning, precis som Kjell Eldensjö påpekar, att från nationellt håll göra allt som står i vår makt för att underlätta detta arbete. Precis som Kjell Eldensjö också påpekar gäller det att se till att den lagstiftning som finns är så klar och tydlig som möjligt.

Problemet med lagstiftningen är att det inte går att skriva en lagstiftning som är så pass konkret och tydlig och som kan förutse alla situationer som kan tänkas uppstå. Den lagstiftningen existerar inte, utan man måste försöka se till att lagstiftningen är generell men också utformad på ett sådant sätt att den inte riskerar att väldigt tidigt bli obsolet, föråldrad. Ibland kan det möjligtvis stå i konflikt med ambitionen att vara så tydlig som möjligt.

Jag kan inte nu se att vi har något behov av att se över existerande lagstiftning på det generella sätt som Kjell Eldensjö pekar på. Däremot är det möjligt att det som Kjell Eldensjö talar om är något som kommer att vara aktuellt om ett antal år. Det finns naturligtvis alltid anledning att följa hur lagstiftningen tillämpas i Sverige och vilka effekter den får. Vi från regeringens sida har ett ansvar för att just följa upp och se vad som händer och för att se om det finns anledning att ta upp en diskussion om en översyn av existerande lagstiftning. Men för närvarande kan jag inte se att det gör det.

Vad gäller de problem som möjligtvis finns är det nog lite svårt att åstadkomma en förändring. Men visst ingår i det normala ansvaret för de här frågorna att hålla ett öga på utvecklingen. Jag utesluter således inte att det i framtiden kan vara så att det finns anledning att återkomma till Kjell Eldensjös propåer. För närvarande kan jag dock inte se att det är så.

Anf. 11 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Det sista låter väldigt positivt, dvs. att det ändå finns utsikter att framöver se över de här, som jag tror, ganska angelägna sakerna. Det här är sådant som faktiskt finns i många kommuner där man har just ambitionen att göra så gott man kan för företagen. Kanske går man då över gränsen, men man tycker att man egentligen inte har gjort det.

Alla vill vi ju att Sverige ska leva och att landsbygden ska finnas kvar, kunna utvecklas och ha kvar både folk och företag. Men de problem som jag i min interpellation i dag har velat fästa uppmärksamheten på är en realitet, i varje fall i små kommuner.

Jag kan som exempel nämna en rätt liten kommun där man har som generell policy att bygga lokaliteter för att sedan hyra ut och sälja. Det har man också gjort. Problemet har vid något tillfälle varit att man har byggt på fel ställe så att säga – företaget i fråga har velat vara på en annan ort. Det har dröjt lång tid innan man kunnat hyra ut eller sälja. På de små orterna vill man således inte förbereda så mycket, men när problem uppstår vill man hjälpa till.

Ett annat exempel är ett företag som skulle omstrukturera sin verksamhet och förlägga all sin verksamhet till en liten ort. Det rör sig i och för sig inte om så många personer, totalt kanske ett 50-tal personer. Men för den här orten, som kanske har en befolkning på 300–400 personer, är det ganska mycket. Om man inte lyckas med detta skulle man behöva flytta sin verksamhet någon annanstans. Man ville bli av med de lokaler man hade för att hyra fler lokaler. Kommunen köpte då fastigheterna och hyrde ut dem på marknadsmässiga grunder. Man förlorade inga pengar. Det var ingen direkt stöttning, men företaget fick loss pengar för sin omstrukturering.

Det här underkändes av länsrätten, trots att 35 arbetstillfällen räddades på den här lilla orten. Man kan också lägga till att NUTEK betecknar den här kommunen som en s.k. högriskkommun på grund av att den domineras av två stora företag. Om något av dem skulle gå omkull skulle det bli väldigt allvarligt. Därför borde man se mer positivt på att det finns små företag.

Jag begär inte att statsrådet ska ha någon insikt i just det här specifika fallet, men jag tycker ändå att det är värt att fundera rätt så mycket över begreppet synnerliga skäl. Dessutom bör man ytterligare överväga var gränsen för begreppet stöd till enskilda näringsidkare egentligen går när det inte är fråga om att man ger direkt ekonomiskt stöd.

De här sakerna kommer kanske längre fram, som statsrådet säger, men det är ändå intressant att föra en diskussion om detta nu.

Anf. 12 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Fru talman! Jag håller med om att det är både intressant och viktigt att föra en diskussion om var gränserna går för hur kommuner kan stötta ett lokalt näringsliv. Samtidigt får kommunernas ambitioner i det här avseendet aldrig överskugga ansvaret att upprätthålla en schyst konkurrens. Jag tror att diskussionen och dialogen om de här sakerna är en förutsättning för att insikten om var gränserna går ska kunna växa och bli större.

Jag tackar Kjell Eldensjö för att han har tagit upp frågeställningen. Jag tror att vi har anledning att återkomma till den. Men låt mig vara extra tydlig. Jag kan inte se att vi för närvarande har någon anledning att åstadkomma någon förändring av just stödet till de enskilda företagen från kommunernas sida.

Däremot kan det finnas anledning att se över om det möjligtvis går att åstadkomma förtydliganden på andra punkter när det gäller kommunallagens bestämmelser. Det har vi också flaggat för tidigare.

Verkligheten förändras. Förutsättningarna för lokalt näringslivs etablering och tillväxt är viktiga frågor. Likaså är det väldigt viktigt att upprätthålla en god konkurrenssituation. Vi har all anledning att hålla ett vakande öga över den här utvecklingen och att fortsätta att diskutera och debattera den och se vad vi möjligen kan göra för att åstadkomma en ökad tydlighet i dessa avseenden.

Anf. 13 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Jag är tacksam för det svaret. Eftersom NUTEK har talat om vilka kommuner som ligger i riskzonen, tycker jag att det är viktigt att man diskuterar vad kommunerna själva kan göra ytterligare utan att det blir konkurrenshämmande eller något sådant.

Jag ser med tillfredsställelse på att den här frågan kommer att tas upp ytterligare framöver och att man eventuellt kan ge kommunerna möjligheter att på något sätt vässa sina verktyg lite grann för att klara av att behålla befolkningen i orterna, utveckla näringslivet och leva vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM49 Stöd till Bladtobak *KOM (2001) 684* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM50 Förslag till ändring av försöksdjursdirektivet *KOM (2001) 704* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM51 Godkännande av ändringsprotokoll till försöksdjurskonventionen *KOM (2001) 704* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM52 Särskilda bestämmelser för de mindre Egeiska öarna rörande vissa jordbruksprodukter *KOM (2001) 638* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM53 Utvidgningen och jordbrukspolitiken till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM54 Intag av livsmedelstillsatser – rapport från kommissionen *KOM (2001) 542* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM55 Stöd till nötter och johannesbröd *KOM (2001) 667* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM56 Förslag till Rådets förordning om ändring av förordning 4045/89 om medlemsstaternas granskning av de transaktioner som utgör en del av systemet för finansiering genom garantisektionen vid europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket *KOM (2001) 704* till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2001/02:95 till finansutskottet

Anmälades och bordlades

Redogörelse

2001/02:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2001

Kulturutskottets betänkanden

2001/02:KrU7 Teracom AB – garanti och omstrukturering

2001/02:KrU8 Ungdomspolitik

2001/02:KrU9 Idrottsfrågor

Justitieutskottets betänkanden

2001/02:JuU7 Processrättsliga frågor

2001/02:JuU14 Särskild utlänningskontroll

2001/02:JuU15 Godkännande av rambeslut om gemensamma brottsutredningsgrupper inom EU

Socialutskottets betänkanden

2001/02:SoU6 Alkoholpolitik

2001/02:SoU7 Handikappolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2001/02:MJU7 Användning av försöksdjur

2001/02:MJU12 Förlängning av giltighetstiden för konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning, m.m.

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 15 februari

2001/02:261 av *Roy Hansson* (m) till statsrådet Lena Sommestad

Miljöaspekter av fossila bränslen

2001/02:262 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Afasi

2001/02:263 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Medicinsk forskning ur ett könsperspektiv

2001/02:264 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Maxtaxan

2001/02:265 av *Sten Tolgfors* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Ekeskolan

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 februari.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Kompletteringsval till krigsdelegationen och	
utrikesutskottet	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 2001/02:233 om demokrati för det	
nya seklet	1
Anf. 1 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	1
Anf. 2 HARALD NORDLUND (fp)	3
Anf. 3 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	4
Anf. 4 HARALD NORDLUND (fp)	5
Anf. 5 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	6
Anf. 6 HARALD NORDLUND (fp)	7
Anf. 7 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	7
4 § Svar på interpellation 2001/02:234 om kommunallagens	
bestämmelser om stöd till näringsverksamhet	8
Anf. 8 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	8
Anf. 9 KJELL ELDENSJÖ (kd)	9
Anf. 10 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	10
Anf. 11 KJELL ELDENSJÖ (kd)	10
Anf. 12 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	11
Anf. 13 KJELL ELDENSJÖ (kd)	12
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från	
Europeiska kommissionen, m.m.	12
6 § Hänvisning av ärende till utskott.....	12
7 § Bordläggning.....	13
8 § Anmälan om interpellationer.....	13
9 § Kammaren åtskildes kl. 9.45.....	14